

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
міжнародних економічних відносин та безпеки
бізнесу
Протокол № 1 від 22.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**Кон'юнктура світових ринків та експортно-імпортні операції
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізацією С1.02 Міжнародні економічні відносини)
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Міжнародні економічні відносини

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробники:
к.е.н., доцент

підписано КЕПом

Світлана АЧКАСОВА

Ph.D з міжнародних
економічних відносин,
викладач

Маргарита ПОДОРОЖНА

Завідувача кафедри
міжнародних економічних
відносин і безпеки бізнесу

Ірина ОТЕНКО

Гарант програми

Олександра ГРОНЬ

**Харків
2025**

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Кон'юнктура світових ринків та експортно-імпортні операції» є важливою складовою підготовки майбутніх фахівців у сфері міжнародної економіки, зовнішньоекономічної діяльності та міжнародного бізнесу. Вона формує системне розуміння закономірностей функціонування світових ринків, тенденцій їх розвитку та механізмів здійснення експортно-імпортних операцій.

У сучасних умовах глобалізації та поглиблення міжнародної економічної інтеграції суб'єкти господарювання функціонують у середовищі високої конкуренції, нестабільності цін, коливань валютних курсів, торговельних обмежень і регуляторних змін. Це зумовлює необхідність глибокого аналізу кон'юнктури світових товарних і фінансових ринків, оцінки попиту та пропозиції, прогнозування ринкових тенденцій і прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері зовнішньої торгівлі.

Особливого значення набувають питання дослідження структури та динаміки світових ринків, аналізу цінової кон'юнктури, конкурентного середовища, умов виходу на міжнародні ринки, організації експортно-імпортних операцій, митного оформлення, вибору форм міжнародних розрахунків та логістичного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.

Зростає потреба у фахівцях, які володіють сучасними методами аналізу світових ринків, здатні оцінювати ризики зовнішньоекономічної діяльності, формувати ефективні стратегії виходу на міжнародні ринки та забезпечувати результативність експортно-імпортних операцій.

Мета навчальної дисципліни – формування у майбутніх магістрів системи знань щодо сутності, закономірностей та особливостей формування кон'юнктури світових ринків, а також набуття практичних умінь і навичок організації та аналізу експортно-імпортних операцій.

Завданнями навчальної дисципліни є:

розкрити теоретичні засади формування та розвитку кон'юнктури світових ринків; сформувані знання щодо методів аналізу попиту, пропозиції, цінової динаміки та конкурентного середовища на міжнародних ринках;

ознайомити з механізмом організації та здійснення експортно-імпортних операцій, включаючи контрактну роботу, митне оформлення та міжнародні розрахунки;

розвинути навички оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності та прийняття управлінських рішень в умовах мінливої світової кон'юнктури; сформувані компетентності щодо використання аналітичного інструментарію для прогнозування тенденцій розвитку світових ринків.

Об'єктом вивчення дисципліни є процеси формування та розвитку кон'юнктури світових ринків і здійснення експортно-імпортних операцій.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні положення, методичні підходи, методи та інструменти аналізу кон'юнктури світових ринків і організації експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН2	СК1
РН5	ЗК5
РН13	ЗК3, ЗК4
РН15	СК10
РН16	СК11

де, ЗК5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність працювати в команді.

СК1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

СК10. Здатність застосовувати інструментарій формування іміджу України на міжнародних ринках.

СК11. Здатність до оцінювання можливостей міжнародних ринків, використання стратегічного маркетингового та управлінського інструментарію для просування підприємства в міжнародному бізнес-середовищі.

РН2. Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій.

РН5. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

РН13. Ідентифікувати зміни кон'юнктури ринків під дією невизначених факторів, здійснювати їх компаративний аналіз, критично оцінювати наслідки продукованих ідей та прийнятих рішень з метою прогнозування тенденції розвитку глобальних ринків

РН 15. Приймати обґрунтовані маркетингові та управлінські рішення в процесі стратегічного планування діяльності підприємства на міжнародному ринку.

РН 16. Здійснювати аналіз факторів впливу на процес ціноутворення та

обсяги міжнародної торгівлі

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організаційно-аналітичне забезпечення кон'юнктури світових ринків

Тема 1. Сутність та підходи до аналізу кон'юнктури світових ринків

1.1. Визначення кон'юнктури як динамічного стану ринку та її ключові риси.

Класифікація світових ринків.

1.2. Класифікація факторів, що формують світову кон'юнктуру.

1.3. Інформаційно-аналітичні підходи до моніторингу світових ринків.

Тема 2. Методи аналізу та прогнозування світових ринків

2.1. Кількісні методи аналізу кон'юнктури світових ринків

2.2. Використання сучасних ІТ-інструментів у ринковому прогнозуванні.

2.3. Вплив глобальних трендів на аналіз кон'юнктури світових ринків.

Тема 3. Стратегічне планування та маркетингові рішення на світових ринках

3.1. Основні етапи стратегічного планування виходу компанії на зовнішні ринки.

3.2. Вибір стратегії планування виходу компанії на зовнішні ринки.

3.3. Ризики та маркетингові рішення на світових ринках в умовах високої невизначеності.

Змістовий модуль 2. Організаційно-аналітичне забезпечення експортно-імпортних операцій

Тема 4. Кон'юнктурні механізми ціноутворення та регулювання обсягів міжнародної торгівлі

4.1. Світова ціна як базовий індикатор кон'юнктури: вплив глобальних ланцюгів вартості на собівартість.

4.2. Механізми державного та міждержавного регулювання торговельних потоків.

Тема 5. Експортно-імпортні операції: поняття та призначення

5.1. Сутність та зміст ЗЕД, визначення експортно-імпортних операцій.

5.2. Платіжний баланс країни.

5.3. Звітність з експортно-імпортної діяльності.

Тема 6. Міжнародні розрахунки за експортно-імпортними операціями

6.1. Сутність і співвідношення понять «міжнародні розрахунки» та «валютні операції».

6.2. Валюто-фінансові умови міжнародних розрахунків за експортно імпортними операціями.

6.3. Ризики міжнародних розрахунків.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Сутність та підходи до аналізу кон'юнктури світових ринків	Оцінювання циклічних коливань, структурних зрушень та інших факторів на стан попиту і пропозиції на світових ринках (за секторами). Робота з інформаційно-аналітичними базами МВФ та Світового банку.
Тема 2. Методи аналізу та прогнозування світових ринків	Розрахувати місткість ринку за статистичними даними імпорту/експорту за останні 3 роки та визначити тренд розвитку. Провести SWOT-аналіз для компанії (на вибір) при виході на закордонний ринок (на вибір).
Тема 3. Стратегічне планування та маркетингові рішення на світових ринках	Скласти таблицю політичних, економічних, соціальних та технологічних факторів для виходу на ринок обраної країни.
Тема 4. Кон'юнктурні механізми ціноутворення та регулювання обсягів міжнародної торгівлі	Розрахувати експортну ціну товару, врахувавши витрати на страхування. Визначити нетарифні обмеження, що діють у країні імпорту (за вибором).
Тема 5. Експортно-імпортні операції: поняття та призначення	Здійснити аналіз динаміки статей Платіжного балансу України упродовж п'яти останніх років. Використовуючи дані офіційної статистики щодо індексу споживчих цін, визначити реальний курс валют. Incoterms 2020.
Тема 6. Міжнародні розрахунки за експортно-імпортними операціями	Розрахувати номінальну вартість експортного контракту. Визначити повну вартість імпорту за кожною пропозицією з урахуванням банківських комісій, страхування та умов Incoterms 2020, порівняти варіанти та обґрунтувати вибір найбільш вигідного. Порівняти інструменти міжнародних розрахунків, визначити їхні переваги та недоліки для фізичних і юридичних осіб, а також для резидентів і нерезидентів. Визначити номінальну вартість контракту, на яку оформлюється векселі і реальну ставку кредиту.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.

3.

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 6	Вивчення лекційного матеріалу, законодавчих та нормативно-правових актів
Тема 1 – 6	Підготовка до практичних занять
Тема 2, 5	Підготовка до виконання тестів
Тема 1 - 5	Написання есе
Тема 2, 3, 6	Виконання індивідуальних завдань
Тема 4, 5	Підготовка до контрольних робіт

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні: лекція (Тема 1 – 6), проблемна лекція (Тема 5).

Наочні (демонстрація (Тема 1– 6)).

Практичні (Тема 1 – 6), есе (Тема 1 – 5).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

Формою семестрового контролю є залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді семестрового контролю.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумою набраних за семестр балів:

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: активна робота на парі (12 балів), опитування (8 балів), поточні контрольні роботи (20 балів), домашні завдання (17 балів), творче завдання (16 балів), написання есе (10 балів), колоквиум (17 балів).

Семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Міжнародний бізнес: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Орехової, М. В. Савченко. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 464 с.

2. Світове господарство і міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс] : навчальний посібник у схемах і таблицях / С. В.

Бестужева, В. О. Козуб, Н. В. Проскурніна та ін. – Електрон. текстові дан. (17,2 МБ). – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 248 с.. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27473>.

Додаткова

3. Іващенко Г. А. Методичне забезпечення управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства / Г. А. Іващенко // Міжнародний науковий економічний журнал «Бізнес Інформ». – 2025. – № 10. <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/38434>

4. Іващенко Г. А. Розвиток інформаційно-аналітичної діяльності в галузі міжнародних відносин / Г. А. Іващенко, П. В. Отенко // Міжнародний науковий економічний журнал «Бізнес Інформ». – 2024. – № 9. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/35024>

5. Ковбатюк М. В. Стратегії виходу підприємств на міжнародні ринки за рівнями управління / М. В. Ковбатюк, В. В. Шкляр, Г. О. Ковбатюк // Проблеми економіки. – 2022. – № 4 (54). – С. 156-162.

Інформаційні ресурси

6. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна “Кон’юнктура світових ринків та експортно-імпортні операції” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=12742>

7. Хринюк О. С. Торговельна політика підприємств: стратегії виходу на зовнішній ринок / О. С. Хринюк, С. С. Ганіч // Економіка та суспільство. – 2022. – Вип. 40. URL: DOI: 10.32782/2524-0072/2022-40-13

8. Achkasova S. Organization of taxation and customs control of controlled foreign companies in the system of financial regulation / S. Achkasova, K. Hunko, A. Skliar // International scientific journal "Internauka." Series: "Economic Sciences". – 2025. – № 11. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2025-11-11584>.

9. Doing Business. URL: <https://databank.worldbank.org/ease-of-doing-business/id/4d6208dc?utm>

10. Zhou Y. Optimizing International Market Selection: A Dynamic Approach Integrating Export and FDI Entry Modes / Y. Zhou, E. Gomes, F. Vendrell-Herrero // Thunderbird International Business Review. Thunderbird International Business Review. – 2025. – 67. P. 739–755. URL: <https://doi.org/10.1002/tie.70007>.

11. A complete guide to the Incoterms 2020 Rules (International Commerce Terms). URL: <https://www.tradefinanceglobal.com/incoterms/>